

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО»**

**ЦИКЛОВА КОМІСІЯ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНОГО
ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ**

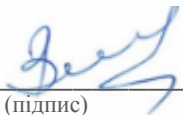

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ І СОЦІАЛЬНА РОБОТА»**

освітньо-професійний ступінь:	<u>фаховий молодший бакалавр</u>
галузь знань:	<u>23 Соціальна робота</u>
спеціальність:	<u>231 Соціальна робота</u> <u>113 Прикладна математика</u>

Програму розроблено та внесено: ВСП «Фаховий коледж Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського»

Розробник: Вдовиченко Раїса Петрівна, викладач, кандидат педагогічних наук, доцент.

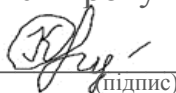

_____ (підпис)

Вдовиченко Р.П.
(прізвище та ініціали)

Програма затверджена на засіданні циклової комісії економіко-гуманітарного та загальноосвітнього напрямку підготовки.

Протокол № 8 від «30» серпня 2022 року

Голова циклової комісії _____

(підпис)

Мікрюкова К.О.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено навчально-методичною комісією коледжу

Протокол від «31» серпня 2022 року № 6

Голова навчально-методичної комісії _____

(підпис)

Сахарова О.М.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Місцеве самоврядування і соціальна робота» складена Вдовиченко Р.П. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахових молодших бакалаврів галузі знань: 23 Соціальна робота Спеціальність:231 Соціальна робота. Освітня програма Соціальна робота.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: процес навчання та виховання студентів ЗФПВО в умовах реформування та модернізації системи освіти в Україні.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Місцеве самоврядування і соціальна робота», має зв'язок з такими дисциплінами як: «Психологія спілкування». «Основи філософських знань», «Психологія спілкування». «Загальна психологія», «Основи родинного виховання», «Соціальна робота з дітьми – сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування», «Соціальна робота на виробництві».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни.

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Місцеве самоврядування і соціальна робота» є: пошук нових підходів, напрямів та інноваційних технологій у вирішенні соціальних проблем різних груп населення; створення громадських організацій, планування діяльності соціальних служб, спрямованих на вирішення конкретних соціальних проблем територіальної громади, реалізацію громадських ініціатив та соціальних проектів на локальному рівні.

1.2.Завдання курсу «Місцеве самоврядування і соціальна робота» є: формування у майбутніх спеціалістів когнітивного, операційного та мотиваційного компонентів готовності до соціальної роботи в громадах різного типу, професійно орієнтованого світогляду, ціннісного ставлення до вітчизняного та зарубіжного досвіду соціальної роботи

Передумови для вивчення дисципліни: Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: «Основи філософських знань», «Психологія», «Менеджмент», «Основи родинного виховання», «Соціальна робота з дітьми – сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування», «Соціальна робота на виробництві».

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач фахової передвищої освіти повинен демонструвати такі **результати навчання:**

РН 1. Здійснювати пошук, аналіз та оброблення інформації для розв'язання професійних завдань.

РН 5. Застосовувати етичні принципи і стандарти соціальної роботи у професійній діяльності.

РН 7. Застосовувати на практиці нормативно-правові акти з питань надання соціальних послуг.

РН 9. Здійснювати соціальне інспектування й оцінку потреб уразливих категорій громадян, у тому числі тих, хто опинився у складних життєвих обставинах.

РН 10. Організовувати заходи з реабілітації, реінтеграції, соціальної

адаптації отримувачів соціальних послуг.

РН 12. Знаходити рішення для покращення соціального добробуту і соціальної безпеки громадян.

РН 13. Визначати зміст і види співпраці з представниками різних професій, груп, громад у професійній діяльності.

РН 14. Планувати, аналізувати, контролювати й оцінювати власну роботу і роботу інших осіб у спеціалізованому контексті

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими **компетентностями**:

Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів соціальної роботи, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.
Загальні компетентності	<p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК 8. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p>
Спеціальні компетентності	<p>СК 1. Здатність розуміти сутність, напрямки та види соціальної роботи.</p> <p>СК 2. Здатність використовувати на практиці знання нормативно-правових актів соціальної роботи і соціального забезпечення.</p> <p>СК 5. Здатність виявляти потреби населення у соціальних послугах.</p> <p>СК 7. Здатність визначати шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.</p>

	<p>СК 8. Здатність надавати допомогу і підтримку спеціальним групам клієнтів.</p> <p>СК 10. Здатність до соціальної взаємодії у професійній сфері.</p> <p>СК 11. Здатність аналізувати та оцінювати результати професійної діяльності.</p> <p>СК 12. Здатність дотримуватися етики професійного спілкування і стандартів соціальної роботи.</p>
--	---

Мова навчання– українська.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит I. Теоретичні основи соціальної роботи у громадах

Тема 1. Уявлення про громаду та робота в ній

Тема 2. Ретроспективний огляд соціальної роботи в громаді. Побудова та розвиток в громаді

Тема 3. Моделі соціальної роботи в громаді

Кредит II. Основні напрямки соціальної роботи в громаді як вид професійної діяльності

Тема 4. Правові засади залучення громадян до участі в житті громади

Тема 5. Функції і стратегії діяльності соціальних працівників у об'єднаних територіальних громадах.

Тема 6. Планування та реалізація соціальних програм у громаді. Ресурсне забезпечення соціальної роботи в громаді

Тема 7. Розробка і впровадження соціальних проєктів на локальному рівні

Кредит III. Основи функціонування місцевого самоврядування в Україні

Тема 8. Основні положення реформи децентралізації в Україні

Соціальна складова формування бюджетів об'єднаних територіальних громад

Тема 9. Особливості реформування шкільної освіти та медичної на місцевому рівні (опорні школи) (госпітальні округи).

Тема 10. Етика соціальної роботи в громаді. Роль партнерства в організації

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Уявлення про громаду та робота в ній

Сутність громади як соціального явища. Актуальність соціальної роботи в громаді. Уявлення про громаду: поняття, ознаки, моделі. Сутність, типологія, структура громади. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні. Правові основи соціальної роботи в громаді. Підготовка до розвитку громадського самоврядування. Децентралізація влади: проблеми впровадження. Роль соціального працівника в реалізації державної соціальної політики. Форми підтримки в громадах зарубіжних країн. Зарубіжний досвід життєдіяльності громади. Суспільні благодійні рухи Англії та США. Особливості устрою та функціонування територіальних громад країн – членів Європейського Союзу. Досвід соціальної роботи за місцем проживання в інших країнах.

Тема 2. Ретроспективний огляд соціальної роботи в громаді. Побудова та розвиток в громаді

Ретроспективний огляд соціальної роботи в громаді. Досвід життєдіяльності громади в Україні. Роль українських братств у громаді. Селянська громада як джерело підтримки. Соціальна відповідальність. Традиційні форми взаємодії членів громади. Вплив «Громади» та «Просвіти» на розвиток соціальної роботи за місцем проживання.

Тема 3. Моделі соціальної роботи в громаді

Моделі роботи в громаді. Першу класифікацію моделей роботи в громаді запропонував Д. Ротман, котрий визначив три основних напрями практичної діяльності: місцевий розвиток або розвиток населеного пункту (Locality Development); соціальне планування (Social Planning); соціальну дію (Social Action). Базові моделі соціальної роботи. Міждисциплінарні та конкретні практико-орієнтовані моделі соціальної роботи в територіальній громаді. Комплексні моделі у діяльності фахівця із соціальної роботи в територіальній громаді.

Тема 4. Правові засади залучення громадян до участі в житті громади

Політико-правове регулювання роботи в громаді за кордоном. Українське законодавство про місцеве самоврядування й територіальну громаду. Українське законодавство про форми участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування. Українське законодавство про соціальні послуги та соціальне замовлення.

Тема 5. Функції і стратегії діяльності соціальних працівників у об'єднаних територіальних громадах

Соціальна профілактика в громаді. Соціальна діагностика напрямів профілактичної роботи в громаді. Соціальна диспансеризація, соціальний патронаж, соціальний супровід як форми профілактичної роботи в громаді. Соціальна консультативна допомога. Специфіка соціального консультування. Соціальне посередництво як потреба часу. Посередництво як одна з функцій соціального менеджера. Посередницькі послуги, прийоми соціального посередництва, етапи діяльності.

Тема 6. Планування та реалізація соціальних програм у громаді. Ресурсне забезпечення соціальної роботи в громаді

Ресурси соціальної роботи в громаді. Класифікація ресурсів. Розробка та впровадження соціальних проектів на локальному рівні. Роль партнерства в організації соціальної роботи на рівні громади. Значення соціального капіталу. Громадські ініціативи як чинник розвитку спільноти. Поняття «ініціативи» в соціальній роботі. Роль молодіжних ініціатив. Паспорт соціальних ініціатив молоді Запорізького регіону.

Тема 7. Розробка і впровадження соціальних проектів на локальному рівні

Моделі діяльності соціального працівника. «Класичні» моделі соціальної роботи: місцевого розвитку, соціального планування, соціальної дії. Параметри, характеристика. Роль соціального працівника в

запровадженні моделей соціальної роботи. Стратегії і тактики соціальної роботи в громаді. Характеристика тактик співпраці, кампанії, протистояння. Особливості застосування кожної тактики. Роль коаліції в процесі впровадження змін в громаді. Лобіювання як спосіб відстоювання інтересів громади.

Тема 8. Основні положення реформи децентралізації в Україні

Соціальна складова формування бюджетів об'єднаних територіальних громад. Поняття і сутність категорії «децентралізація»: базові аспекти і проблеми сучасного розуміння. Європейська хартія місцевого самоврядування – ключовий орієнтир на шляху децентралізації та реформування місцевого самоврядування. Світовий досвід децентралізації і розвитку місцевого самоврядування. Перспективні напрями формування сучасних територіальних громад.

Тема 9. Особливості реформування шкільної освіти та медичної на місцевому рівні (опорні школи) (госпітальні округи)

Структура опорних шкіл. Організаційні засади формування опорних шкіл. Деякі питання кадрового забезпечення опорних шкіл. Деякі питання матеріально-технічного забезпечення опорних шкіл. Деякі питання фінансування опорних шкіл. Інклюзивна освіта в опорних школах. Галузеві статистичні дані як інструмент здійснення аналізу й прогнозів щодо розвитку системи опорних шкіл. Світовий досвід організації діяльності опорних шкіл. Госпітальні округи та госпітальні ради: повноваження та роль громад.

Тема 10. Етика соціальної роботи в громаді. Роль партнерства в організації

Етичні принципи в соціальній роботі. Взаємозв'язок принципів соціальної роботи та принципів етики соціальної роботи. Принципи етики соціальної роботи як основні вимоги до поведінки соціального працівника. Толерантність у діяльності соціального працівника. «Декларація принципів толерантності».

3. Список рекомендованої літератури:

Базова

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 06.06.2019. № 2745-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
2. Закон України «Про соціальні послуги» від 19.06.2003р. – <http://www.kiev.ua>.
3. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи: монографія. К. : Наук. світ, 2016. 408 с.
4. Безпалько О.В. Соціальна робота в громаді: Навчальний посібник. К.: Центр соціальної літератури, 2005. 176 с.
5. Безпалько О.В., Авельцева Т.П., Мацевка Н.І. Технології активізації громади : метод.посіб. / за ред. О.В. Безпалько. К.: Наук.світ, 2006. 95 с.

6. Бориславська О. Місцеве самоврядування як форма децентралізації та гарантія демократичного політичного режиму //Вісник Львівського університету. Серія: юридична. 2011. Випуск 52.
7. Вакуленко О. В., Комарова Н. М., Романова Н. Ф., Семигіна Т. В. Методичні рекомендації щодо залучення місцевих громад до вирішення проблем дітей, сімей та молоді, які опинилися у складних життєвих обставинах. URL: <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/4129/Sem>
8. Картування громад в Україні : практичний посібник / автори-укладачі: Я. Мінкін, Ю. Антощук, G. Demel ; редколегія: Я. Сошинська, М. Krasowska-Igras; Українська бібліотечна асоціація; Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Київ : УБА, 2017. 111 с.
9. Концепція реформування системи соціальних послуг : розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2007 р. № 178-р. URL: <http://www.mlsp.gov.ua>
10. Короткий огляд реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. URL: <http://www.csi.org.ua/?p=5879>
11. Місцеве самоврядування в Україні: стан та перспективи розвитку / наук. доп. редкол. Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, В. В. Толкованов та ін.; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. К. : НАДУ, 2018. 128 с.
12. Місцеві ініціативи та залучення громадськості до здійснення Практичний посібник Електронний ресурс місцевого самоврядування. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування /Карий О.І., Панас Я.В./ Асоціація міст України К.,ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 176 с.
13. Об'єднання громад: від ініціативи до ефективної діяльності. / Упорядник: Богдан Зелений. Львів, 2016. 288 с
14. Посібник з розвитку громад: Практичний poradnik для небайдужих / кол.авт. Л.О.Сльчева, І.М.Ібрагімова та ін. К., 2017. 458 с.
15. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
16. Семигіна Т. В., Лиховид Д. О. «Громада» чи «спільнота» (інтерпретації феномену громади сучасними науковцями) // Нова парадигма / голов. ред. В. П. Бех ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова; творче об'єднання «Нова парадигма». Вип. 123. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. С. 6
17. Соціальна робота у громадах: методичні рекомендації до самостійної роботи / уклад. Т. В. Петренко. К.: НАУ, 2013. 52 с.
18. Ткачук А. Місцеве самоврядування та децентралізація : Практичний посібник. К. : ТОВ «Софія», 2012. 120 с.

Допоміжна

1. Батанов О.В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні. К., 2021. 260 с.
2. Безпалько О.В. Концептуальні підходи до організації соціально-педагогічної роботи в громаді. *Наука і сучасність*: зб. наук, праць НПУ ім. М.П. Драгоманова. К.: Логос, 2011. С. 3-12.

3. Безпалько О.В. Соціально-педагогічні аспекти діяльності громад в Україні: ретроспективний огляд. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова*. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми, теорія і практика: Збірник наукових праць. Вип.1 (11). К.: ППУ, 2004. С.63-72.
4. Громада як осередок соціальної роботи з дітьми та сім'ями: метод. матеріали для тренера / під заг. ред. І.Д.Зверевої. К.: Наук. світ. 2004. 69 с.
5. Громади України: на шляху до відродження. К.: «Ай-БГ», 2002. 279 с.
6. Побірченко П.С. Педагогічна і просвітницька діяльність українських громад у другій половині ХІХ - на початку ХХ століття: Київська громада. К.: Наук, світ, 2016. 307 с.
7. Семигіна Т.В. Теорії і методи соціальної роботи. К.: Академвидав, 2015. 327 с.
8. Семигіна Т.В. Робота в громаді: практика й політика. К. Видавничий дім «КМ Академія», 2004. 180 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. Електронні дані. Київ: НБУВ, 2013-2015. Режим доступу: www.nbuv.gov.ua
2. Електронний каталог Національної парламентської бібліотеки України [Електронний ресурс]: [політемат. база даних містить відом. про вітчизн. та зарубіж. кн., брош., що надходять у фонд НПБ України]. Електронні дані (803 438 записів). Київ: Нац. парлам. б-ка України, 2002-2015. Режим доступу: catalogue.nplu.org
3. <http://www.library.ukma.kiev.ua> Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія».
4. <http://www.osvita.org.ua> – Освітній портал – все про освіту в Україні.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:
іспит (6 семестр).

5. Засоби діагностики успішності навчання:

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної роботи (реферати, творчі завдання, термінологічний словник), контрольні роботи, поточне опитування, тестування, перевірка лекційних зошитів, перевірка зошитів з практичних робіт.

Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, семінарських та індивідуальних занять; має на меті перевірку рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи. Види поточного контролю: усне та письмове опитування, тестування, самоконтроль, складання схем, таблиць, опорних конспектів, дидактичних тестів.

Підсумковий контроль здійснюється з метою оцінки результатів навчання студента. Види підсумкового контролю: контрольна робота, іспит.

Контрольна робота - вид підсумковою контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу. Передбачає оцінювання знань студентів за трьома рівнями: тестовим, понятійним та

продуктивним.

Іспит - вид підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі виконання ним певних типів робіт на практичних, семінарських та індивідуальних заняттях, модульних контрольних робіт та індивідуального навчально-дослідного завдання.